

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Milli Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER** tarafından Anayasanın 98'inci, İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Necdet İpekyüz

Necdet İPEKYÜZ

Batman Milletvekili

Türkiye'de engelli çocukların eğitimine yönelik gerekli kanunlar yürürlüğe girmesine rağmen eğitim hakları eğitim ortamlarında istenen düzeyde güvence altına alınmamıştır. Engelli çocukların eğitime tam ve etkin katılımı sağlanmadığı gibi ayrımcılığa maruz bırakılmaları da söz konusu olmaktadır.

Engelli çocukların eğitimine ilişkin olarak 1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile ise eğitim ortamlarında düzenlemelerin sağlanması için gerekli mevzuat yapısı oluşturulmuştur. Bu Kanun ile engelli çocuklar engel durumlarına ve derecelerine bakılmaksızın özel eğitim olanaklarından, yasal olarak, yararlanabilme hakkına sahip olmuşlardır. Kanunda kaynaştırma yoluyla eğitimden doğrudan bahsedilmemiş olsa da Kanunun 4. maddesinde, *"Normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında normal akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirler alınır"* denilerek kaynaştırma yoluyla eğitime göndermede bulunulmuştur. 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kaynaştırma yoluyla eğitim, *"Özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamları"* olarak tanımlanmıştır. Ayrıca engellilerin haklarını ulusal düzeyde garanti altına alan ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'a göre engellilerin eğitim alması hiçbir gerekçeyle engellenemez.

2006 yılında kabul edilen ve güncellenen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile engelli çocukların eğitiminde kaynaştırma yoluyla eğitime öncelik verilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi, zihinsel ya da bedensel engelli çocukların *'Saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve topluma etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran eksiksiz bir yaşam hakkı olduğunu'* ifade etmektedir. Sözleşmede *'Engelli çocukların diğer çocuklarla aynı haklara sahip olmalarının yanı sıra, sözleşmenin 23'üncü maddesine göre özel bakımdan yararlanırlar. Bakım, her durumda ücretsiz olarak sağlanır'* denilmektedir.

Türkiye’de 12 milyona yakın engelli, eğitim ve istihdam başta olmak üzere sosyal, ekonomik ve kültürel yaşama katılma sorunlarıyla karşı karşıyadır. Türkiye’de engelli nüfusun yüzde 80’i çalışma yaşamı dışındadır. İş yasalarına göre elli ve üzeri çalışanı bulunan özel sektör iş yerlerinde en az yüzde 3, kamuda ise yüzde 4 engelli personel çalıştırılması zorunlu olmasına rağmen gerek kamuda gerekse de Milli Eğitim Bakanlığı’nda engelli atamaları yıllardır yasal olarak belirtilen zorunluluk oranının çok altında kalmıştır. MEB, engelli öğretmen atamalarını gerektiği kadar yapmamakta, engelli öğretmenlerin atanması yapılmadığı için de, büyük mağduriyetler yaşanmaktadır.

Türkiye, engellilerin eğitimi konusunda gelişmiş ülkelerdeki uygulamalarla kıyaslandığında olması gereken düzeyin çok gerisindedir. Engellilerin eğitim alma ve meslek edinme taleplerini gerçekleştirme olanakları son derece sınırlıdır. Son yıllarda, sayıları hızla artan özel eğitim merkezlerinin yeterince denetlenmemesi nedeniyle engellilerin ve ailelerinin mağdur edildiğine ilişkin örnekler çoğalmaktadır. Buna rağmen engellilerin eğitimi açısından hayati önem taşıyan özel eğitime uygun nitelikte olan okul ve kurumların sayısı hala çok azdır. Türkiye’de 2021 itibarıyla 1.517 özel eğitim veren okul/sınıf/kurum varken, özel eğitimden yararlanan öğrenci sayısı 425 bin 816’dır. Mevcut özel eğitim okullarının ve kurumlarının belli illerde yoğunlaşması, diğer iller ve bölgelerde yaşayan engellileri ve aileleri çaresizliğe itmekte, engellilerin yaşamlarını kolaylaştıracak adımlar atılmamaktadır.

Türkiye’de başta eğitim kurumları olmak üzere, genel ve yerel hizmetlerin planlanması ve yürütülmesi aşamalarında engelli yurttaşların koşulları ve ihtiyaçları dikkate alınmamaktadır. Türkiye’de okul çağına olup da özel eğitim alamayan çocuk sayısı hala çok yüksektir. Özel eğitim için gerekli bilgi, hizmet ve fiziksel çevre koşullarının özel eğitim kapsamında olan engelli çocuklar için yeterince erişilebilir hale getirilmemiştir.

Bu bağlamda;

- 1) Türkiye’de özel eğitime ihtiyaç duyan çocuk sayısı kaçtır ve bunların kaç özel gereksinimleri ile örtüşecek şekilde eğitim almaktadır?
- 2) Türkiye’de özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların bölgesel dağılımı nasıldır?
- 3) Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için yeterli sayıda öğretmen, rehberlik uzmanı, psikolojik danışman ve yardımcı hizmet personeli kadrosu var mıdır? Kamuda bu branşlarda çalışan personelin dağılımı nasıldır?
- 4) MEB bütçesinden özel eğitime aktarılan tutar ne kadardır, bütçe hangi hizmet kalemlerine ayrılmıştır?
- 5) Kamuya ait özel eğitim kurumlarının ve okullarının sayısını kaçtır? Bunları arttırmaya dönük çalışmalarınız var mıdır?
- 6) Engellilerin eğitimi ile ilgili olarak tam donanımlı kaç okul vardır? Bu okullarda kaç öğrenci eğitim almaktadır?
- 7) Özel eğitim kurumlarının bölgesel dağılımı nasıldır?
- 8) Özel eğitim sınıflarında bu eğitimi veren öğretmenlere hangi periyodlarla eğitim verilmektedir?

- 9) Engellilerle ilgili eğitim, sosyal destek ve diğer etkinlikler kamu aracılığıyla ve kamu hizmeti anlayışı çerçevesinde yapılması konusunda çalışmalarınız var mıdır, varsa nelerdir?
- 10) 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununun 4. Maddesinin e bendinde yer alan ‘*Durumları ve özellikleri uygun olan özel eğitime muhtaç çocukların, normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında normal akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirler alınır*’ ifadesinde yer alan, ‘normal’ kavramının özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik ötekileştirici etkisi göz önüne alındığında bu kavramı değiştirmeye dönük bir çalışmanız olacak mıdır?